

RAPPORT FOR PRØVEGRAVNING PÅ KALKERUP VEST

NÆM 2002:125

Næstved Museum 2002

Rapport for prøvegravning ved Kalkerup Vest, Fensmark

Næstved Museum j.nr. NÆM 2002:125

Bopladsspor – oldtid/middelalder

Kalkerup, Fensmark Sogn, Tybjerg Herred, Storstrøms Amt (tidl. Præstø)
05.07.03

Undersøgelsens Forhistorie	side 2
Topografi	side 2
Målesystem	side 2
Metodik og forløb	side 2
Konklusion	side 3

Anlægsliste	side 4
Fundliste	side 9
Tegningsliste	side 9

Udsnit af 4 cm kort 1512 4 SV
Kort over lokalplanområdet

Oversigtsplan i 1:500
T1 i 1:100
T2 i 1:100

Undersøgelsens Forhistorie:

Forud for udstykningen af et areal sydvest for Fensmark til almene boliger (Holmegaard Kommune lokalplan F.4.4.) blev der foretaget en prøvegravning af stud.mag. Jonas Christensen, Næstved Museum. Topografien var oplagt til forhistorisk bebyggelse, og arkivalsk kontrol havde vist at der var flere registrerede forhistoriske lokaliteter i nærheden. Adskillige bopladsspor fra bronze- og jernalderen var udgravet på de tidligere udstykkede arealer nord for lokalplansområdet, og der ligger flere gravhøje i området.

Topografi:

Arealet ligger på den nordøstlige skråning af et højdedrag. Terrænet er faldende og lige nordøst for arealet ligger et vådområde, mens der var højere mod syd.

Muldlaget var generelt omkring 30 cm tykt, lidt tykkere ned mod vådområdet. Undergrunden bestod af moræneler, og indeholdt en del mindre sten, især flint, samt færre meget store sten. Øverst var undergrundsleret gulbrunt (dog mere rødbrunt i partier), men 20-30 cm nede blev det mere kalkholdigt. Visse partier, især ned mod vådområdet, var opfyldt med en blanding af gråhvidt ler og muld.

Målesystem:

De afmærkninger som var blevet opsat i marken var blevet ødelagt (formentlig under roeoptagning). Grøfterne blev derfor indmålt i forhold til skelpælene på matr.nr 3b. En sigtelinie blev udsat med landmålerstokke fra sydvest siden af matr. 3b, og langs den nordøstlige grænse af udstykningsarealet. Ud fra disse to linier blev grøfterne indmålt med målebånd og indtegnet på en oversigtsplan i 1:500.

Anlæggene i grøfterne blev indmålt ved at trække et målebånd i grøftens retning. De grøfter med færrest anlæg blev indtegnet på oversigtsplanen, mens Grøft II – V blev indmålt i 1:100 (se T1 og T2).

Anlæggene i den enkelte grøft er altså præcist opmålt i forhold til hinanden, mens der kan være en usikkerhed på grøfternes relative placering.

Metodik og forløb:

Undersøgelsen fandt sted på del af matr.nr. 3f, Kalkerup By, Fensmark, som er omfattet af lokalplan F.4.4. Holmegaard Kommune.

Bygherre var Holmegaard Kommune (v. Jørgen Aas, Teknisk Forvaltning), som også bekostede undersøgelsen.

Prøvegravningen blev foretaget af stud.mag. Jonas Christensen. Desuden deltog amatørarkæolog Søren Terkelsen.

Ansvarlig lever var Museumsinspektør Thomas Roland, Næstved Museum.

Maskinfører var Svend Åge Nielsen, Platanvej 15, Fensmark.

Prøvegravningen fandt sted d. 18 og 19 november 2002. Opmåling og registrering af anlægspor blev foretaget d. 20, 25 og 26 november.

Ved prøvegravningen blev mulden afgravet til undergrundens overflade med en rendegraver. Der blev trukket 11 søgegrøfter, med en bredde på 1,8 m, orienteret omtrent NØ-SV (se Oversigtsplan i 1:500). Hvor der fremkom anlæg som kunne være del af konstruktioner blev grøfterne udvidet.

De fremkomne anlæg blev afrenset med skovl og markeret. Alle anlæg blev indmålt (enten i 1:100 eller 1:500), nummereret, snittet og fik beskrevet form og fyld (se Anlægsliste). Fund blev enten beskrevet ligesom anlægget og efterladt, eller nummeret og hjemtaget til museet.

Området blev desuden eftersøgt med metaldetektor af Søren Terkelsen, og de fundne genstande hjemtaget.

Undersøgelsen blev besværliggjort af regnvejr, som gjorde lerjorden fedtet og fuld af vand. Dele af grøfterne var oversvømmet dagen efter de blev gravet.

Konklusion:

Mange af anlægssporene var af forhistorisk karakter, men der kunne ikke erkendes nogen form for konstruktioner. De tidligste fund er formentlig fra middelalderens begyndelse, mens detektorfundene viser senere aktivitet.

Anlægssporene tyder ikke på middelalderlig eller forhistorisk bosættelse, der var for eksempel kun en enkel kogestensgrube, men indikerer at der kan være bebyggelse i nærheden. Det mest oplagte sted at finde en sådan vil være på det højere terræn mod syd og vest.

De fundne anlægspor giver ikke anledning til yderligere undersøgelser og Næstved Museum anser sagen for afsluttet.

Jonas Christensen
Udgravningsassistent

Næstved Museum
27.11.2002

Anlægsliste:

A1 Grøft II, T1

Lille grube – dækket af vand.

A2 Grøft II, T1

Grube. Fyld af gråbrunt, humøst ler med trækulsnister. Dybde 30 cm.

A3 Grøft II, T1

Stolpehul med rundet bund, diffust afgrænset. Fyld af brungråt, humøst ler med pletter af sort ler og trækulsnister. Diameter: 35 cm, Dybde: 9 cm.

A4 Grøft II, T1

Stolpehul med diffust afgrænset rundet bund. Fyld af gråt, let humøst ler med sorte og gulgrå pletter, trækulsnister og stumper af rødbrændt ler. Diameter: 41 cm, Dybde: 6 cm.

A5 Grøft II, T1

Grube med mange store sten, virker recent. Fyld af brunt, humøst ler.

A6 Grøft II, T1

Stolpehul med stejle sider og rundet bund. Fyld af brungråt, let humøst ler med trækulsnister og få flintesten (på 5-6 cm). Diameter: 28 cm, Dybde 16 cm.

A7 Grøft II, T1

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med trækulsnister og en større sten (på 18 cm). Diameter: 43 cm, Dybde 31 cm.

A8 Grøft II, T1

Stolpehul/lille grube med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med trækulsnister. Diameter: 53 cm, Dybde 17 cm.

A9 Grøft II, T1

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler med trækulsnister og småsten. Diameter: 30 cm, Dybde 19 cm.

A10 Grøft III, T1

Grube med rundet bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med trækulsnister og småsten. Diameter: 70 cm, Dybde: 36 cm.

A11 Grøft III, T1

Stolpehul med lodrette sider og flad bund. Fyld af mørkt gråbrunt, humøst ler med trækulsnister. Diameter: 44 cm, Dybde: 15 cm.

A12 Grøft III, T1

Grube med rundet bund. Fyld af heterogent gråbrunt, humøst ler med trækulsnister. Virker recent. Diameter: 47 cm, Dybde: 10 cm.

A13 Grøft III, T1

Stolpehul med skrå sider og fladt afrundet bund. Fyld af brungråt, humøst ler med trækulsnister. Øverst fund af knoglestumper (X3). Diameter: 45 cm, Dybde: 13 cm.

A14 Grøft III, T1

Grube med rundet bund. Fyld af mørkt brunt, meget humøst ler med pletter af gulbrunt undergrundsler og sten. Tværmål: 70 cm, Dybde: 13 cm.

A15 Grøft III, T1

Stolpehul med rundet bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler spættet med gulbrunt undergrundsler. Diameter: 36 cm, Dybde: 7 cm.

A16 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af brungråt, humøst ler med trækulsnister og tegnister. Diameter: 32 cm, Dybde: 21 cm.

A17 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og spidst afrundet bund. Fyld af mørkt brungråt, let humøst ler spættet med gulbrunt undergrundsler, desuden trækulsnister og sten. Diameter: 22 cm, Dybde: 26 cm.

A18 Grøft IV, T2

Stolpehul/lille grube med stejle sider og afrundet bund. Fyld af brungråt, let humøst ler spættet med gulbrunt undergrundsler, desuden trækulsnister og sten. Diameter: 37 cm, Dybde: 20 cm.

A19 Grøft IV, T2

Stolpehul med skrå sider og afrundet bund. Fyld af mørkt gråbrunt, let humøst ler med trækulsnister. Diameter: 25 cm, Dybde: 16 cm.

A20 Grøft IV, T2

Stolpehul med lodrette sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler spættet med gulbrunt undergrundsler, desuden trækulsnister. Diameter: 30 cm, Dybde: 24 cm.

A21 Grøft IV, T2

Stolpehul med afrundet bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler med pletter af rødbrunt undergrundsler samt trækulsnister. Diameter: 34 cm, Dybde: 11 cm.

A22 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler med pletter af rødbrunt undergrundsler samt trækulsnister. Diameter: 35 cm, Dybde: 17 cm.

A23 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler med pletter af rødbrunt undergrundsler samt trækulsnister. Fund af keramik (X4). Diameter: 23 cm, Dybde: 24 cm.

A24 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler spættet med rødbrunt undergrundsler samt trækulsnister. Diameter: 40 cm, Dybde: 30 cm.

A25 Grøft IV, T2

Aflang grube. Fyld af meget mørkt gråbrunt, humøst ler med trækulsnister og flintesten. Dybde: 12 cm.

A26 Grøft IV, T2

Stolpehul med lodrette sider og rundet bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med trækulsnister. Diameter: 25 cm, Dybde: 23 cm.

A27 Grøft IV, T2

Stolpehul med lodrette sider og fladt afrundet bund. Fyld af gråbrunt, let humøst ler spættet med gulbrunt undergrundsler, få trækulsnister. Diameter: 51 cm, Dybde: 32 cm.

A28 Grøft IV, T2

Grube med en stejl og en skrå side, samt afrundet bund. Fyld af lyst gråbrunt, let humøst ler, diffust afgrænset. Diameter: 84 cm, Dybde: 25 cm.

A29 Grøft IV, T2

Grube med afrundet bund. Fyld af brunt, humøst ler. fund af velbevaret tand fra hest/ko (ikke hjemtaget). Moderne ? Diameter: 76 cm, Dybde: 17 cm.

A30 Grøft IV, T2

Grube med fyld af brungråt, humøst ler med pletter af gulbrunt undergrundsler samt sten. Dybde: 16 cm.

A31 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og spidst afrundet bund. Fyld af brungråt, let humøst ler med trækulsnister. Diameter: 52 cm, Dybde: 31 cm.

A32 Grøft IV, T2

Stolpehul med spidst afrundet bund. Fyld af brunt, humøst ler. Moderne ? Diameter: 30 cm, Dybde: 13 cm.

A33 Grøft IV, T2

Stolpehul med stejle sider og spids bund. Fyld af sortbrunt, humøst ler med trækulsnister, småsten og en stor sten. Diameter: 50 cm, Dybde: 28 cm.

A34 Grøft IV, T2

Grube med afrundet bund. Fyld af brungråt til mørkt sortbrunt, humøst ler med sten og trækulsnister. Dybde 27 cm.

A35 Grøft V, T2

Stolpehul med rundet bund. Fyld af mørk brunt, humøst ler med småsten. Moderne ? Diameter: 45 cm, Dybde: 11 cm.

A36 Grøft V, T2

Grube med med stejle sider og afrundet bund. Fyld af homogent gråbrunt, humøst ler med spredte sten samt stumper af røde og gule mursten. Moderne. Dybde: 60 cm.

A37 Grøft V, T2

Stolpehul med rundet bund. Fyld af lyst gråbrunt, humøst ler spættet med rødbrunt undergrundsler, diffust afgrænset til den rødbrune, nærmest humøse undergrund. Diameter: 41 cm, Dybde: 18 cm.

A38 Grøft V, T2

Stolpehul med lodrette sider og flad bund. Fyld af gråbrunt, humøst, løst ler med sten (op til 14 cm), trækulsnister og fragmenter af velbevarede dyreknogler. Diameter: 37 cm, Dybde: 9 cm.

A39 Grøft V, T2

Stolpehul med skrå sider og spidst afrundet bund. Fyld af mørkt gråbrunt, humøst ler med småsten og trækulsnister. Diameter: 33 cm, Dybde: 20 cm.

A40 Grøft V, T2

Stolpehul med afrundet bund. Fyld af brunt, humøst ler med trækulsnister, rødbrændt ler og flintesten. Diameter: 36 cm, Dybde: 15 cm.

A41 Grøft V, T2

Grube med afrundet bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med sten. Dybde: 20 cm.

A42 Grøft VI, Oversigtsplan

Grube med skrå sider og afrundet bund. De øverste 12 cm havde fyld af gråbrunt, humøst ler, i bunden var sortbrunt, humøst ler med sten og trækulsnister. Tværmål: 130 x 77 cm, Dybde: 35 cm.

A43 Grøft VII, Oversigtsplan

Grube med fladt afrundet bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler med sten, trækul og tegl. Diameter: 150 cm, Dybde: 21 cm.

A44 Grøft VII, Oversigtsplan

Kogestensgrube med fladt afrundet bund. Fyld af sortbrunt, humøst ler med ildskørnede sten og trækul. Tværmål: 150 x 90 cm, Dybde: 12 cm.

A45 Grøft X, Oversigtsplan

Stolpehul – under vand. Diameter: 30 cm.

A46 Grøft X, Oversigtsplan

Aflang grube med afrundet bund. Fyld af mørkt gråbrunt, humøst ler med mange sten. Tværmål: 55 cm, Dybde: 13 cm.

A47 Grøft XI, Oversigtsplan

Grube med afrundet bund. Fyld af brunt, humøst ler med småsten. Dybde: 26 cm.

A48 Grøft XI, Oversigtsplan

Grube med fyld af mørkt gråbrunt, humøst ler med småsten (især flint). Dybde: 18 cm.

A49 Grøft XIV, Oversigtsplan

Grube med afrundet bund. Fyld af brungråt, humøst ler med småsten. Tværmål: 73 x 50 cm, Dybde: 16 cm.

A50 Grøft XIV, Oversigtsplan

Grube med fladt afrundet bund. Fyld af gråbrunt, humøst ler, diffust afgrænset i bunden. Tværmål: 56 cm, Dybde: 9 cm.

A51 Grøft XIV, Oversigtsplan

Grube med spidst afrundet bund. Fyld af homogent brunt, humøst ler. Tværmål: 49 cm, Dybde: 29 cm.

Fundliste:

X1 Markfund (markeret på oversigtsplan).
Spænde af bronze, muligvis et bogbeslag (renæssance).

X2 Markfund
Dårlig bevaret mønt, formentlig en borgerkrigsmønt.

X3 A13
Fragmenter af dyreknogler.

X4 A23
1 Keramikskår fra karside. Hårdt, sortbrændt keramik med forholdsvis fin magring (enkelte korn på 1 mm). Tykkelse: 4 mm. Formentlig sen vikingetid/tidlig middelalder.

X5 A40
Sten med jernudfældning (lignede slagge før afrensning).

X6 Markfund
Konisk tenvægt eller manperle. Diameter: 17 mm, højde: 8 mm. Ingen ornamentik.
1 rundt metalstykke, meget let. Diameter: 21 mm.

Tegningsliste:

Oversigtsplan 1:500

T1: 1:100 Grøft II og III

T2: 1:100 Grøft IV og V